Arb 1032
(1)
1501248420

# SALVAT-PAPASSEIT, L'HOME I EL POETA

La poesia de Joan Salvat-Papasseit em va ésser descoberta per Joan Triadú en unes reunions clandestines que efectuàvem a Barcelona en l'"atelier" d'un pintor, que en realitat era una cambra dalt d'un terrat on hi havia hagut els safareigs de la casa. Amb una gran habilitat, aqueix amic pintor havia obert una ampla finestra i havia construït en un racó una petita llar de foc. Les reunions les efectuàvem els dissabtes a la nit. Una tauleta, quatre cadires, una chise long, cafè i una ampolla de conyac. Hi anavem acudint de mica en mica, amb la complicitat del vigilant del barri, qui ens deixava la porta de l'escala oberta i qui segurament imaginava qui sap quines inconfessables orgies, doncs de vegades ens aplegàvem més de quinze (tot homenots) i ell desconeixia les nostres veleitats polítiques. Així

Explico tot això per tal de subratllar que en aquella època, deu fer uns dotze o tretze anys, Salvat-Papasseit ens era totalment desconegut, doncs ell ha estat un dels poetes catalans que més resistència ha trobat de part dels censors franquistes. Crec que la primera vegada, després de la guerra, que es van publicar alguns dels seus poemes, fou l'any 1951 en l'"Antologia de la poesia catalana" de Joan Triadú i encara en aquella oportunitat, un cop aparegut el llibre de la "Selecta", fou prohibit per ordre governativa i sols després de diverses gestions van autoritzar-ne la venda, previa l'extracció de les planes dedicades a Salvat-Papasseit. Aleshores, a les llibreries el llibre exposat apareixia degudament trossejat, mes quan hom el comprava li lliuraven un llibre sencer que treien de darrera el taulell.

Tots aquests fets, merament anecdòtics, han contribuït notablement a remarcar la suggestió que tan l'obra com la vida de Salvat-Papasseit han exercit sobre la meva sensibilitat des que el vaig descobrir.

En despertar el segle XX, els catalans es posen a "construir" la Catalunya ideal. Segurament en aquest període (1906-1917) poden veure com es realitza d'una manera gairebé total el somni dels homes de la Renaixença. Es tracta d'omplir, de la forma més ràpida possible, el buit enorme creat per la manca de continuïtat dels nostres corrents culturals des de l'Edat Mitja (XV) fins a la Renaixença. I els models que serviran de patró per a realitzar aquesta tasca, seran els de la burgesia de l'Europa Occidental. "El nostre passat, en efecte --deia Carles Riba--, no s'havia clos en un crepuscle, sinó en una aurora: el Renaixement quatrecentista. Cal pensar-hi, en les nostres possibilitats d'aleshores: la política internacional catalana bé prometia en la guia dels pobles nous un paper més eficaç que el que acompli-

Arb 1032
(2)


ren els nostres suplantadors. I un "Tirant lo Blanc" i un Rois de Corella bé anunciaven almenys un Ariosto" I afegia: "Una fi del quatre-cents que es continuï, no en les seves anècdotes, sinó en el seu sentit pregon: no amb unes ~~xxxxxxxxx~~ soles humanitats greco-llatines, sinó també amb unes novíssimes humanitats, que abracessin les irrenunciables adquisicions del quatrecents al noucents"

En primer lloc, doncs, calgué crear una llengua literària moderna: "l'ideal que perseguim --digué Pompeu Fabra-- no és la resurrecció d'una llengua medieval, sinó formar la llengua moderna que fóra sortida de la nostra llengua antiga sense els llargs segles de decadència literària i la supeditació a una llengua forastera"

Després s'hagueren d'editar els nostres clàssics, fer traduccions dels grecs i llatins i dels principals autors moderns. Es transformaren els mètodes d'ensenyament, encaminats a la creació d'una vida acadèmica autènticament catalana. La Montessori fou invitada a dictar cursets, es crearen escoles, una Universitat industrial, una Escola de bibliotecàries, biblioteques populars, museus, etc. i tot aqueix procés va culminar en la creació de la Biblioteca de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans. Desapareguts Verdaguer i Maragall, una nova generació ocupa el seu lloc: Josep Carner, Guerau de Liost, Josep M. López-Picó, i més tard Sagarra, Folguera i Riba.

Aquests poetes joves s'identificaren amb el moviment cultural que hem assenyalat, els pares del qual foren, sens dubte, Enric Prat de la Riba i Eugeni d'Ors. La llengua fou enriquida i flexibilitzada per ells i foren els creadors d'un corrent nou de poesia: la poesia desrealitzada que responia a la preceptiva postsimbolista, molt d'acord amb les necessitats socioculturals i amb una concepció de la poesia com una experiència de cultura.

La poesia de Salvat-Papasseit vindrà a formar un parèntesi en aqueix corrent que ~~hauria de eliminar~~ a la llarga desenvolupar portar a l'aventura de la poesia pura.

L'obra de Salvat fa irrupció en la nostra literatura en una època agitada i convulsionada (1919-1925) La neutralitat de l'Estat espanyol, durant la Guerra europea, comporta una era de prosperitat, que a Catalunya es tradueix en una radicalització de la posició anti-obrerista de la burgesia. Es crea la Federació Patronal i hom practica el "lock-out". ~~Com a reacció~~ Sorgeixen els Sindicats Lliures. Tots aquests fets desembocaran en una sèrie de vagues, manifestacions populars, assassinats, etc. que donarien peu a que s'hi contraoposessin la suspensió de les garanties constitucionals i les repressions,i

tot això tindria com a colofó el cop d'Estat del General Primo de Rivera, l'any 1923, en certa manera estimulat per la burgesia catalana. Dins el catalanisme es produeixen també canvis importants: en morir Prat de la Riba (l'any 1917), la Lliga Regionalista, que podem dir representava tot el moviment catalanista des de principis de segle, accentua el seu conservadorisme i acaba col.laborant amb la Federació Patronal. Com a conseqüència ha d'acarar-se amb la classe obrera. Mes ja aleshores la petita burgesia s'ha ficat dins el moviment catalanista, de tal manera que en poc temps, amb manifestacions i aldarulls de carrer, aconsegueix d'influir en diversos sectors de l'opinió pública. S'inicia un moviment pro Autonomia i es funden els partits que durant la Dictadura i la República controlaran la política a Catalunya: Estat Català, Acció Catalana i Unió Socialista.

Salvat-Papaseit serà la figura literària més representativa d'aqueix període, malgrat que la seva fou una aventura, podríem dir, individual. I encara que això sembli una paradoxa, no ho és. Perquè de fet, la seva poesia fou l'única que va respondre d'una manera total a la realitat històrica d'aquell moment. Això troba una explicació plausible si tenim esment de l'estament social del poeta.

Joan Salvat-Papaseit va néixer al si d'una família molt humil. De molt petit va haver de conèixer la duresa de les privacions, àdhuc d'aquelles coses tan necessaries als infants a part de l'alimentació: les joguines. D'ací la tendresa nostàlgica del poema "Pantalons llargs", on expressa tot l'amor que, ja de més gran, encara experimenta pel cavallet de cartró i el carret de fira que alegraren aquells dies amargs. El seu pare va morir essent ell ~~petit~~ jovenet, i va haver de començar a treballar per tal d'ajudar la seva mare que anava a rentar roba per les cases i a fer feines. Quan altres infants s'arraulien dins un llit ben abrigat, tot sentint petar la pluja als vidres de la finestra, Salvat-Papaseit s'aixoplugava sota uns taulons al moll, alimentant un minso foc d'estelles, mentre l'aigua es vessava a barrals sobre els bots.

La cruesa de la realitat d'aquesta situació, se li faria més evident al pas dels anys i segurament seria l'incentiu que l'obligaria a aprendre de llegir i escriure, a una edat que altres nois ja entren a la Universitat. Aquest lluitador social, que cercaria les barricades de la literatura per a reclamar una vida més justa per a la seva classe, als catorze anys era un analfabet. Fou un autèntic autodidacte i aprengué a llegir i escriure

Arb 1032
4 (4)

tot sols de la mateixa manera que més tard aprendria el francès. Les primeres armes literàries les va fer com a redactor d'un periòdic llibertari que dirigia Lluís Capdevila i a l'any 1917, (ell en tenia 23), inicia la publicació de "Un enemic del Poble", que subtitulava "full de subversió espiritual", en el qual col.laboraven Junoy, de Sucre i Foix. Primer havia escrit una sèrie d'articles en castellà que aplegà en forma de llibre i que va aparèixer amb el títol de "Humo de Fábrica".

Després passà a regentar la llibreria de "Les Galeries Laietanes" i s'afermà la seva vocació literària.

En una nota autobiogràfica ens diu:

"Vaig néixer el dia 16 de maig de 1894. Pocs dies després era batejat a la parròquia de Santa Madrona, dins una tarda tempestuosa s'aigua, com una obstinació. Aquell dia, a Montjuïc, posaven en capella uns condemnats a mort. La ciutat, arraulida i poruga, no tenia respir. En fer-me cristià, el capellà va dir-los als qui em duien: --Nat amb aigua obstinada, morirà amb foc, potser... Aquesta predicció mai no ha tingut tranquil.la la meva pobra mare. Als dotze anys jo era pur com no pot repetir-se, i el meu destí l'Església. Als vint anys, dolorit, cristià i socialista, jo veia Montjuïc talment com un afront que calia passar: Un llibre en espanyol, "Humo de Fábrica", "Un enemic del poble", són les darreres flames. Encara no he escrit mai sense mullar la ploma al cor, esbatanat.

"Sóc, com a home de lletres, d'imaginació escassa, més aviat elemental. Tot ho he vist i viscut. Però em sé una aristocràcia d'esperit, que es pot alçar dels límits de la Universitat que no m'aixoplugà. També dels primers passos.

"Amo l'art i els artistes, i les obres inútils dels artistes. Aspiro a una obra inútil que es doni de consol als homes rics, sense la democràcia que confon l'home ric amb l'home de diner, l'artista amb el cavall.

"Mai no he tingut fortuna, ni mai no la tindré: Però la joia és meva, professió de Poeta que sóc. Segons la predicció, la mort em prendrà amb foc perquè un foc interior em consum. Em planyo que la glòria no sigui una donzella que hom pugui estrènyer als braços"

Si acceptem la seva afirmació de "tot ho he vist i viscut", respecte d'allò que ens ha transmès en els seus poemes, hem de creure que va estimar la seva muller amb una passió i una puresa úniques. El fruit d'aquest amor foren dues criatures, dues nenes, una de les quals, la més

Arb 1032
(5)


petita, la mort hauria de prendre-li, consumida també per aquell foc interior que el destruiria a ell i que segurament es va encendre, junt amb aquell foc d'estelles, al moll sota la pluja, tot guardant fustes: la tuberculosi. Molts anys després de morir ell, també l'altra filla moriria a causa de la mateixa malatia.

De fet, aquella joia de viure, d'assaborir-ho tot, aquella plàcida acceptació de l'ordre natural del món, que el mena a considerar la mort tan bona com la vida en "Tot l'enyor de demà", hauria de prendre accents tràgics un dia 7 d'agost de 1924.

Josep Obiols en una carta a Carles Riba diu:

" Ja deureu saber que va morir en Salavit. Un dia en Nogués, que ha sigut al seu costat, ens explicava amb aquell realisme i quasi crueltat amb què explica ell les coses, les escenes quasi salvatges dels darrers moments d'En Salvat. Es trist, va ser una mort desesperada. Va morir revoltat. Feia pocs dies però no sé com va ser, va rebre els sagraments. En Nogués tot sol aguantant-lo i havent de fer fora les dones que anaven cridant: Pobre fill meu, ja no hi veu!, i ell ho sentia. La seva dona es donava cops per tot arreu; estripava els vestits i es va quedar descalça, una sabata per ci i l'altra per llà. I quan En Nogués va sortir del quarto que havia deixat mort En Salavat se li va abraçar i va omplir-lo de petons a les mans, pel vestit, menys a la cara, per tot arreu. La seva mare va passar-se totes les hores des de la seva mort fins a l'enterrament dient tot baixet coses a En Salvat i fins una estona diu que es posà a cantar-li cançons de bressol. Quan moria tenia uns originals inèdits a sota el coixí"

Efectivament, aquests originals eren dintre d'un sobre adreçat a Joan Merli i foren els poemes que composaren el seu llibre pòstum: "Ossa Menor"

La major part d'aquestes notes biogràfiques les dec precisament a Joan Merli, el qual fou un dels amics més íntims de Salavat-Papaseit. Ell fou qui li va editar "El poema de la rosa als llavis" i "Ossa menor", en tiratge reduït, amb il.lustracions de Josep Obiols, acolorides a mà per ell mateix, i un llibret del qual ningú no en parla en cap bibliografia que es deia: "Els nens de la meva escala"

Vull fer constar el meu agraïment a Joan Merli i vull reproduir la gràfica descripció que amb veu emocionada em feu del rostre i el caràcter del poeta: "Tenia cabells negres i ondulats i portava llargues patilles, que li donaven l'aspecte d'un gitano, i uns ulls negres que et taladraven.

Arb 1032
6(6)

A més, era molt simpàtic i sumament bo, extremadament bo"

Quan va morir tenia trenta anys.

Si bé Salvat va utilitzar les formes avantguardistes, els crítics d'abans de la guerra van posar de relleu certes reserves a inserir la seva poesia dins aqueix corrent. Avui, però, Castellet i Molas afirmen que "Joan Salvat-Papasseit fou l'únic veritable avantguardista", circumscrivint-lo, això sí, als primers anys d'escriptor català: als "Poemes en hondes hertzianes"1919) a alguns, pocs, poemes de "L'irradiador del port i les gavines" (1921) i als diversos manifestos. Posteriorment, si bé encara utilitzarà cal.ligrames a "El poema de la rosa als llavis" i a "Ossa Menor" representaran només un avantguardisme purament formal. Això vol dir que Salvat va voler manifestar la seva revolta trencant els motlles que empresonaven la poesia culturalista de l'època. De tal manera que aquixa revolta comportarà, a l'ensems, una mena de desafiament a la burgesia que aqueixa poesia representava. Fou el colofó de l'època anàrquica i socialitzant dels seus escrits a "Los Miserables" i a "Justicia Social", o sigui del llibre "Humo de Fábrica"1918 Com veurem en el poema "Columna vertebral:sageta de foc", de totes maneres, la seva actitud no és partidista ni dogmàtica i és molt possible que amagués el ressentiment de no haver pogut cursar estudis superiors, ressentiment que faria de llevat per al seu anarquisme:

(lectura Columna..)

Fixem-nos que es fa solidari amb l'home que va a la presó, mes ell mana els altres que l'alliberin. El Poeta no pot aturar-se, els vells i els qui cauen que ells mateixos s'aixequin, i tampoc no pot deixar que els sofismes li emvolcallin les ales. I no vol aixecar cap bandera perquè si cal governar i dirigir cal agafar una tralla. Ell és una sageta de foc que ja ha estat disparada cap als cims. No sap quin camí ha de seguir; seguirà el vol de l'oronell, potser: el que cal és anar sempre amunt.

Em resisteixo a creure, però, que aqueixa revolta respongués només a un amor per la lluita "per se", com han remarcat Castellet i Molas, reforçant llur afirmació amb la cita d'un poema de "La gesta del estels": "Creure en la guerra perquè és bo el combat" En el fons la seva revolta comporta l'esquinçament de la forma emprada pels poetes burgesos, mes aqueixa revolta és una afirmació del seu ideari social: ell està al costat de l'home i lluita per la seva superació. Es possible que volgués utilitzar les formes més

Arb 1032
(7)



superficials per tal d'apropar la poesia al poble. "No sóc un programa, sinó una realitat, una forma tangible primer que no una inatge", havia dit. No obstant, això no vol dir que la poesia se'n ressentís. Triadú ha dit; referint-se als cal.ligrames: "com que era abans que tot un poeta, hi ha en aquests poemes versos maravellosos que la forma no assoleix de dissimular i són dels millors entre els d'aquestx tipus que en qualsevol literatura s'hagin escrit"

De totes maneres, Salvat-Papasseit descobrirà més endavant que ha equivocat el camí. (lectura Crítica)

Es diria que ell mateix ha sotmès la seva obra anterior a una crítica severa i ha descobert que allò que hi ha sota la roba és un bastiment de "vímets d'alumini", però també hi ha els ulls i les cireres del pit i el llavi de carn, és a dir: la vida i la realitat. Una altra vegada, es veurà obligat a cercar una nova forma per atransmetre la realitat. Perquè cal assenyalar que la realitat que ell canta, si bé és una realitat viscuda, es troba situada en una altra dimensió que la que podia cantar Josep Carner o Guerau de Liost. Doncs si bé sembla que va intentar d'integrar-se després de la Guerra europea a la burgesia, sempre va romandre fidel a la seva classe. Per tant, la seva, seria una realitat pobra, senzilla més a prop de la que insinuaren Verdaguer i Maragall, encara que fos una pobresa vista des de fora, com diu Triadú. En canvi, la de Salvat és vista des de dins, com veurem en el següent poema "Nadal" (lectura)

Evidentment, després d'oir aquest poema se'ns fan lluminoses aquelles paraules que deixà escrites en el full autobiogràfic que he citat abans: "encara no he escrit mai sense mullar la ploma al cor, esbatanat"

En aquesta etapa haurà d'expressar tots aquells records d'infant o aquelles sensacions quotidianes de l'home corrent i innominat.

(Pantalons llargs) Solé

(Encara el tram) Solé

L'alegria de viure que s'experimenta quan s'accepta el món tal com és, amb prescindència del "jo" individual amb veneració panteísta.

(Res no és mesquí) Mercè

I un dels poemes més importants de tota l'obra salvatiana

(Tot l'enyor de demà)

Com no ens hem d'estremir davant aquest cant resignat d'acceptació de l'existència amb l'absolut de la mort clamat per un home que [illegible]

mateixmateix la duia a dintre.? Així val la pena assenyalar el que ha dit Joan Fuster tot establint una afinitat maragalliana de Salavt-Papasseit que "va més enllà d'una mera concomitància estètica" "Salvat, com Maragall,-diu Fuster- era un home malalt, que compensa la seva deficiència amb un desig i una voluntat de vida, de vida plena, i això serà el clamor opulent que omple els seus versos" En efecte, aquest goig de viure, d'exhaurir-ho tot en aquesta terra, a través dels sentits, que en Maragall restava frenat davant la possibilitat d'una vida ultraterrena, en Salvat pren una magnitud que a sols podríem comparar amb la d'un altre rebel mediterrà: Albert Camus. Vegem'ho en el següent poema: "Mester d'amor" (lectura) marcé

Mes, abans de seguir revisant aquest aspecte de la poesia de Salvat, ens hem d'aturar un moment en el seu tercer llibre: "Les conspiracions", el qual reflecteix l'època de la seva integració a les lluites nacionalistes, encetades, com hem vist, per la burgesia. En certa manera també ací la seva veu sonarà solitària, donçs ni en la forma ni en l'actitud, tampoc ara no s'inserirà en els corrents de la poesia burgesa. Com han subratllat Castellet i Molas potser amb qui demostra més afinitat és amb Ventura i Gassol en el sentit que el catalanisme per a ells és un fet polític, mentre que per a Foix, per exemple, és un fet moral. En "Contra els poetes en minúscula" ja havia censurat la posició de Carner, López-Picó, etc., dient: "aquests poetes nostres (que) s'han penyorat l'espasa pel bastó de passeig, alliberaran un dia Catalunya amb una reverència. La suor que acompanya les comoditats els ha ablanit la lira"

"Les conspiracions" escrites en un sanatori del Guadarrama, Fuenfría, es caracteritzen per un fort sentiment d'odi al poble que el subjuga. Observem "Visió del Guadarrama" i "Ampla és Castella" (lectura) Solé

I aquest altre poema d'afirmació i d'invitació al combat que titula "El Somni" (lectura) Solé

Però ací s'estrocarà la saba nacionalista, segurament desilusionat pel tombant que prengueren els fets, donçs en el següent llibre "La gesta dels estels" trobem un poeta somniador, enyoradís, l'ànima del qual es perd en aventures per espais llunyans i en reiteracions de la conveniència de seguir el combat, com si hagués arribat a dubtar de l'autenticitat de la lluita per la seva Pàtria: (Prometença) Judás

Fixem-nos quan diu "lluitaria qui sap per quina ampla bandera/ però millor que fos la de la meva pàtria terra."

(lectura El berenar a les roques - Divisa Judás

Acb 1032
(9) 9

Alguns dels poemes d'aquest llibre il.lustren l'intent conscient efectuat pel poeta per tal d'integrar-se a formes purament burgeses: la cançó i la fugida cap al somni. Mes, com han assenyalat Castellet i Molas "no més visible des de "La gesta dels estels", fou, de fet, un intent estrictament personal de completar les pròpies deficiències d'orfe prematur, de pobre i de malalt"

El proper recull "El poema de la rosa als llavis"(1923), és considerat el millor llibre de Salvat i la crítica ha estat d'acord en posar de relleu el realisme eròtic i innocent que amara aquest autèntic cant a l'amor. Joan Teixidor diu: "No compta la poesia catalana moderna amb cap poema d'amor que deixi tan al descobert intimitats eròtiques i doni al mateix temps una impressió tan extraordinària de netedat" Josep Janés i Olivé digué: "Caldria acudir al "Càntic del càntics", que és el punt de relació més immediata a la poesia de S.P. que hem sabut veure, per trobar un sentit igualment blanc i pur de la possessió amorosa" Joan Triadú considera que "La rosa als llavis" és un dels poemes eròtics més reeixits de la lírica universal"

De totes maneres, com han vist Castellet i Molas, no cal oblidar que malgrat el lirisme amb què està contada aquesta història d'amor"és essencialment realista" "El poeta -ens diuen aquests incisius crítics-- no s'hi lliura a especulacions intel.lectuals -records, evocacions, ambicions, remordiments, timideses, menyspreus o separacions-, sinó que es limita a contar-nos en present l'acte mateix de la possessió"

Novament, doncs, hem de veure ací una nova ruptura amb la poesia immediata anterior. Com ha dit Joan Fuster: "no hi estava gens acostumada, la literatura catalana. L'amor, sobretot en la nostra poesia, havia estat només floreta innòcua, festeig de casa bona, fidelitat matrimonial o exquisidesa psicològica. O bé, de l'altre cantó, era esplai brut, gras, subaristofanesc. La poesia amorosa de S.P. venia a introduir-hi l'erotisme, en la millor accepció de la paraula."

Escoltem, doncs: (si la despullava - Es fadrineta - Visca l'amor)

El darrer llibre, "Ossa menor" feu publicat, com hem vist, després de la seva mort i els poemes que aplega, en certa manera, corresponen a les diferents èpoques dels altres llibres, tan per la forma com per la temàtica. Els dos que he escollit són: "Nocturn per a acordió", netament autobiogràfic i "L'ofici que més m'agrada", en el qual trobarem aquell gust per la feina manual, tan característic del nostre poble i que ens

Arb 1032
(10)


ha fet aparèixer als ulls del món com a poble artesà de primera magnitud.

(lectura)

Potser la tria de poemes que he fet, per a il.lustrar aquests comentaris, ha estat massa nombrosa, però considero que Joan S.P. és poc conegut i ~~mx~~ crec que la seva poesia mereix que ho sigui, de coneguda. Les aigües que comformaven un oasi poètic en la seva època, són avui assoborides per les noves generacions de poetes. D'aquesta manera es fa evident el valor de la seva ~~xxxxxxx~~ obra. Una obra escrita amb sang, "mullant la ploma al cor, esbatanat", d'una sinceritat esborronadora. Una obra que es projecta cap als cims, com un orenell, i que sols pot ésser sentida, compresa i experimentada amb tota la seva grandesa, si hom s'eleva, també, cap al cim, nu, amb el pit descobert per a que si clavi la sageta de foc del seu vers.

Arb 1032
(M) 1

COLUMNA VERTEBRAL: SAGETA DE FOC

LLUITA x Belles gestes i accions - Eterna espiral vers l'Infinit

VICTORIA

VOLUNTAT x Un desig boig de córrer: i córrer sempre als cims,
així com fuig la cèrvola

JOVENTUT

Un jaç arran de la carretera
per als vells i els qui cauen.
--NO HI VULGEU SABER RES·
si acàs, que ells mateixos s'aixequin

Hi ha un HOME a la presó
dels que avançaven.
JUNTEU-VOS,
traieu-li l'embaràs que li oprimeix les mans
PERQUE FACI CAMI

El desencoratjat, no l'atieu.
Ni el fanàtic absurd.
Deixeu-los barallar,
que es destorbin a ells sols.
Experiència,
moral,
sistemes de govern,
sistemes filosòfics,
religions:

SOFISMES

Sofismes els sofismes per als qui només veuen amb els ulls del cervell
Mes... si cal governar i dirigir,
agafeu una tralla.
Us estimaran més, i àdhuc obeiran
--NO VULGUEU GOVERNAR
Amunt! Amunt! Encara més...
A on anem? No és bo preocupar-se'n
Suara ha sortit del niu un oronell
AIXO JA ES UN CAMI
SEMPRE AMUNT !

SAGETA DE FOC

Arb 1032
(12)2

CRITICA

--volia enamorar l'avantguardista
amb una làmpara de butxaca

jo no veia la nitra
però veia els seus ulls

--destriava la roba i ensenyava un cosset
de vímets d'alumini

jo veia les cireres del seu pit

li brillaven les dents
tot d'argentviu

però jo mossegava el seu llavi de carn

Arb 1032
3 (13)

NADAL

Sento el fred de la nit
i la simbomba fosca
Així el grup d'homes joves que ara passa cantant
Sento el carro del apis
que l'empedrat recolza
i els altres qui l'avencen tots d'adreça al mercat
Els de casa a la cuina
prop del braser que crema
amb el gas tot encès han enllestit el gall.
Ara esguardo la lluna que m'apar lluna plena
i ells recullen les plomes
i ja enyoren demà.
Demà posats a taula oblidarem els pobres
--i tan pobres com som---
Jesús ja serà nat
Ens mirarà un moment a l'hora de les postres
i després de mirar-nos arrencarà a plorar

Arb 1032
(14) 7

# TOT L'ENYOR DE DEMA

Ara que estic al llit
malalt,
estic força content.
Demà m'aixecaré potser
i heus aquí el que m'espera:

Unes places lluentes de claror
i unes tanques amb flors
sota el sol,
sota la lluna al vespre;
i la noia que porta la llet
que té un capet lleuger
i duu un davantalet
amb unes vores fetes de punta de coixí,
i una rialla fresca.

I encara aquell vailet qui cridarà el diari,
i qui puja els tramvies
i els baixa
tot corrent.
I el carter
que si passa i no em deixa cap lletra m'angoixa,
perquè no sé el secret
de les altres que porta.

I també l'aeroplà
que em fa aixecar el cap
el mateix que em cridés una veu d'un terrat.

I les dones del barri
matineres,
que travessen en direcció al mercat,
amb sengles cistells grocs,
i retornen
que sobreïxen les cols,
i a vegades la carn,
i d'un altre cireres vermelles.

I després l'adroguer
qui treu la torradora del cafè
i comença a rodar la maneta,
i qui crida les noies
i els hi diu: -Ja ho té tot?
I les noies somriuen
amb un somriure clar,
que és el baume que surt de l'esfera que ell volta.

I tota la quitxalla del veïnat
qui mourà tanta fressa perquè serà dijous,
i no anirà a l'escola.

I els cavalls assenyats,
i els carreters dormits
sota la vela amb punxa,
que dansa en el seguit de les roderes.

I el vi que de tants dies no he begut.

I el pa,
posat a taula.
I l'escudella rossa,
fumejant.
I vosaltres amics,
perquè em vindreu a veure
i ens mirarem feliços.

Tot això bé m'espera,
si m'aixeco,
demà.
Si no em puc aixecar,
mai més,
heus aquí el que m'espera:

-Vosaltres restareu,
per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort,

Arb 1032
(15)

blanca
brúna
i fina com pa de mel
--més que una amoreta collida al carrer

la seva geniva floria de sang
verge i desvestida
--joliu dolençant
camisa de seda com la lluna al ple
la rosa vermella floria també:

si ahir era poncella ara és mon tresor
--com la satalia cada pit rodó

---

Mes d'aquest somni d'orient
ens despertava el bell matí,
era el llençol trement, trement,
la seva carn com de setí.

La lluna encara al firmament
es reflectia al seu coixí
--jo la deixava tot tement
si algú ens vindria a descobrir.

I el nostre bes era ~~xixxg~~ tan llarg
com la nit curta, en el seu braç

Arb 1032
(16)

sota el meu llavi el seu, com el foc i la brasa
la seda dels seus rulls com el pecat més dolç
--i l'espatlla nua
ben blanca
l'ombra corba
incitant
de l'esguard:
encara un altre bes
un altre
un altre
--quin perfum de magnòlia el seu pit odorant!

---

perquè has vingut han florit els lilàs
i han dit llur joia
envejosa
a les roses:
mireu la noia que us guanya l'esclat,
bella i pubilla, i és bruna de rostre.

de tan jove que és jove enamora el seu pas
--qui no la sap quan la veu s'enamora.

Perquè has vingut jo ara torno a estimar:
diré el teu nom
i el cantarà l'alosa.

Arb 1032
(17)18

# NOCTURN PER A ACORDIO

Heus aquí: jo he guardat fusta al moll
(Vosaltres no sabeu
què és
guardar fusta al moll:
però jo he vist la pluja
a barrals
sobre els bots,
i dessota els taulons arraulir-se el preu fet de l'angoixa:
sota els flandes
i els melis,
sota els cedres sagrats.

Quan els mossos d'esquadra espiaven la nit
i la volta del cel era una foradada
sense llums als vagons:
i he fet un foc d'estelles dins la gola del llop.

Vosaltres no sabeu
què és
guardar fusta al moll:
però totes les mans de tots els trinxeraires
com una farandola
feien un jurament al redós del meu foc.
I era com un miracle
que estirava les mans que eren balbes.

I en la boira es perdia el trepig.

Vosaltres no sabeu
què és
guardar fustes al moll.
Ni sabeu l'oració dels fanals dels vaixells
--que són de tants colors
com la mar sota el sol:
que no li calen veles.

Arb 1032
(18) 19

# L'OFICI QUE MES M'AGRADA

Hi ha oficis que són bons perquè són de bon viure,
mireu l'ésser fuster:
--serra que serraràs
i els taulons fan a miques,
i de cada suada deu finestres ja han tret.
Gronxada d'encenalls et munten una taula:
si ho vols, d'una nouera te'n faran un cobert.
I caminen de pla--
damunt les serradures de color de mantega.

I els manyans oh, els manyans!
de picar mai no es cansen:
pica que picaràs i s'embruten els dits;
però fan unes reixes i uns balcons que m'encanten
i els galls de les teulades
que vigilen de nits.
I són homes cepats
com els qui més treballin.

I al dic? oh, els calafats!
tot el Port se n'enjoia
car piquen amb ressò
i es diu si neix un peix a cada cop que dónen
--un peix cua daurada, blaus d'escata per tot.
Penjats de la coberta tot el vaixell enronden:
veiéssiu les gavines
com els duen clarors

I encara hi ha un ofici
que és ofici de festa el pintor de parets:
si no canten abans no et fan una sanefa,
si la cançó és molt bella deixen el pis més fresc:
un pis que hom veu al sostre
que el feien i cantaven:
tots porten bata llarga
de colors a pleret.

I encara més ~~xixxxxxdeix~~
si us deia l'ofici de paleta:
de paleta que en sap
i basteix eixoplucs.
El mateix fan un porxo com una xemeneia
-- si ho volen
sense escales, pujen al cap d'amunt.
Fan també balconades que hom veu la mar de lluny
--els finestrals que esguarden tota la serralada
i els capitells
i els sòcols
i les voltes de punt.
Van en cos de camisa com gent desenfeinada!
Oh, les cases que aixequen d'un tancar i obrir d'ulls.